

KONFERENSIYALAR UZ

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**III RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

IYUN, 2025

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.uz>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**III RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, iyun

TOSHKENT-2025

ISBN 978-9910-09-176-6

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.

III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, 2025. – 245 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 3-iyun

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda “Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar” mavzusidagi III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

ISBN 978-9910-09-176-6

Barcha huqular himoyalangan.

© Sciencesproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

TARIX FANLARI

Atamuratova Dilafruz

"ISHTIROKIYUN", "QIZIL BAYROQ", "TURKISTON" GAZETALARIDA XIVA XONLIGI, XXSR
HAMDA XSSRGA OID XABARLAR VA ULARNING AHAMIYATI 7-9

Sultanov Samandar

XORAZM VOHASI VA QUYI ZARAFSHON VODIYSI BRONZA DAVRI MANZILGOHLARIDA
ARXEOLGIK TADQIQOTLAR NATIJALARI 10-12

Bobobekova Nargiza

JIZZAX VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI
FAOLIYATI TARIXI (XX ASR BOSHLARI) 13-19

IQTISODIYOT FANLARI

Tangirkulov Bekzod

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY RESURLAR
SHAKLLANISHINING NAZARIY ASOSLARI 20-24

FILOLOGIYA FANLARI

Azamatova Gulnoza

NEMIS TILIDAGI "EIN" SO'ZI VA UNING QO'LLANILISHI 25-27

Nazimova Himmatoy

EPOS JANRINING PAYDO BO'lishi VA SHAKLLANISH MASALALARI TAHLILI 28-31

Tadjiyeva Umida

MAQOLLAR TILSHUNOSLIK SOHASINING O'RGANISH OBYEKTI SIFATIDA 32-35

Matyaqubova Ozoda

FRANSUZ TILIDAGI GAP TARKIBLI FRAZEOLGIK
BIRLIKLA VARIANTLARINING TURLARI 36-40

Qilicheva Shahlo

O'ZBEK VA NEMIS TILLARIDA QO'SHMA SO'ZLARNING MORFOLOGIK,
STRUKTURAL YASALISHI 41-45

Samandarova Nilufar

FRANSUZ TILIDA HARAKATGA YO'NALTIRILGAN FE'LLARNING
IFODA XUSUSIYATLARI 46-49

Jumanazarova Kamola

ABDULLA QODIRIYNING „O'TKAN KUNLAR" ROMANIDA
MILLIYLIKNING IFODALANISHI 50-52

Abdullayeva Gulnora

HOZIRGI NEMIS TILIDA "ES" KOMPONENTLI GAPLARNING MA'NOSI VA VAZIFALARI HAMDA
ULARNING O'ZBEK TILIDAGI SINTAKTIK EKVIVALENTLARI 53-56

YURIDIK FANLARI

Karaxodjaeva Okilaxon

O VZAIMODEYSTVIY OLIY MAJLISA RESPUBLIKI UZBEKISTAN I ORGANOVA
GOSUDARSTVENNOY VLASTI PRI OSUJESTVLENIY
PARLAMENTSKOGO KONTROLYA 57-62

<i>Otamirzayev Oybek</i> YER OSTI SUVLARI HUQUQIY MUHOFAZASI YO'LIDAGI MUHIM QADAM	63-65
<i>Abdihakimov Samandar</i> SUD HAL QILUV QARORLARINI BEKOR QILISH YOKI O'ZGARTIRISH ASOSLARI TURLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	66-69
<i>Komilov Asadbek</i> MATBUOT ERKINLIGI BO'YICHA XALQARO STANDARTLAR	70-74
<i>Xudaibergenova Dilnoza</i> RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA MULK HUQUQIGA OID HUQUQIY ASOSLARNI TAKOMILLASHTIRISH	75-79
<i>Eraliyeva Malika</i> "INSON" IJTIMOIIY XIZMATLAR MARKAZLARI FAOLIYATINING HUQUQIY ASOSLARI: IJTIMOIIY XIZMATLARNING SIFATINI OSHIRISH YO'LLARI	80-82
<i>Самигжонов Зилола</i> ПОНЯТИЕ, ПРИНЦИПЫ И КЛАССИФИКАЦИЯ ВИДОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ИНОСТРАННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	83-87
<i>Asqarov Nodirbek</i> VOYAGA YETMAGAN SHAXSLARNI G'AYRIIJTIMOIIY XATTI-HARAKATLARGA JALB ETGANLIK HOLATLARINI KVALIFIKATSIYA QILISHDA AMALIYOTDA YUZAGA KELAYOTGAN AYRIM MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	88-92
<i>Тураев Абдуазим</i> ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПЕНИТЕНЦИАРНОЙ СИСТЕМЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	93-102
<i>Murodova Sojida</i> WHAT CAN UZBEKISTAN LEARN FROM CHINESE SMART COURTS?	103-107
<i>Akramova Sabrina</i> O'ZBEKISTONDA AXBOROT XAVFSIZLIGININ HUQUQIY ASOSLARINI TATBIQ ETISHDAGI MUAMMOLAR	108-111
<i>Шермухамедова Камилла</i> ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ СДЕЛОК В СФЕРЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	112-116
<i>Саматова Шахзода</i> ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ОБЕСПЕЧИТЕЛЬНОГО ПЛАТЕЖА КАК СПОСОБА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИСПОЛНЕНИЯ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА	117-120
<i>Акрамов Акмалжон</i> ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БЮДЖЕТНЫЙ КОНТРОЛЬ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ	121-125
<i>Гофуржонов Низомиддин</i> ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНЦЕПЦИИ НАСИЛИЯ НАД ДЕТЬМИ В СОВРЕМЕННОМ МЕЖДУНАРОДНОМ ПРАВЕ: СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ	126-132
<i>Акрамова Хилола</i> ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ И ЗАЩИТЫ ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ	133-136

<i>Safayev Javohir</i> XORIY DAVLATLARDA PARLAMENT TEKSHIRUVI: HUQUQIY MEKANIZMLAR VA AMALIY TAJIRIBA	137-140
<i>Кучкорова Гулхаёт</i> РАЗВИТИЕ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА В СТРАНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	141-144
<i>Бобоева Муслима</i> ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЯ КАК СУБЪЕКТА ГРАЖДАНСКОГО ПРАВА	145-150
<i>Султонова Дурдона</i> АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЙ НА ЭЛЕКТРОННУЮ КОММЕРЦИЮ В КОНТЕКСТЕ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	151-157
<i>Мелсова Камила</i> ПОНЯТИЕ, ПРАВОВАЯ ПРИРОДА И КЛАССИФИКАЦИЯ ПООЩРИТЕЛЬНЫХ НОРМ.....	158-162
<i>Soatboyeva Shoxnura</i> FUQAROLIK HUQUQIDA MULK HUQUQINI HUQUQIY HIMOYA QILISH INSTITUTINING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	163-166
<i>Qilichev Nosirbek</i> QILMISHNING JINOIYLIGINI ISTISNO QILUVCHI HOLAT SIFATIDA – KAM AHAMIYATLI QILMISHLARNING HUQUQIY TAHLILI	167-169
<i>Allamberganova Farida</i> ANGLO-SAKSON HUQUQIY TIZIMI DAVLATLARI TAJRIBASIDA ELEKTRON TIJORAT VA ISTE'MOLCHILARNING HUQUQIY HIMOYASI	170-175
<i>Turg'unboyev Abrorjon</i> XALQARO HUQUQDA ATROF-MUHITGA YETKAZILGAN ZARAR UCHUN DAVLATLAR JAVOBGARLIGI ASOSLARI VA MUAMMOLAR	176-180
<i>Abdumalikov Otabek</i> AXBOROT OLIISH HUQUQINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY ASOSLARI: AXBOROT TURLARI VA MANBALARINING HUQUQIY JIHATDAN TASNIFLANISHI	181-187
<i>Xursanov Shamsiddin</i> BARQAROR RIVOJLANISH TAMOYILLARINI XALQARO SAVDO MUNOSABATLARIGA IMPLEMENTATSIYA QILISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR	188-192
<i>Adizova Nargiza</i> ELEKTRON TIJORAT SHARTNOMALARINING AN'ANAVIY TIJORATDAGI SHARTNOMALARDAN FARQI VA O'ZIGA XOSLIKLARI	193-196
<i>Omonkeldiyeva Sevara</i> O'ZBEKISTONDA ELEKTRON TIJORATNING SHAKLLANISHI VA HUQUQIY ASOSLARI	197-199
<i>Anvarova Azizabonu</i> FUQAROLIK PROTSESSIDA MEDIATSIYANING HUQUQIY ASOSLARI	200-203
<i>Сайдалиева Ойсултанмахон</i> ДОКТРИНА СНЯТИЯ КОРПОРАТИВНОЙ ВУАЛИ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КРУГА ОТВЕТСТВЕННЫХ ЛИЦ	204-211

<i>Qahramonova Sevinch</i> IJTIMOIY ADOLAT PRINSIPINI TA'MINLASH: KONSTITUSIYAVIY-HUQUQIY TAHLIL	212-215
<i>Xolmo'minova Barchinoy</i> RAQAMLASHTIRISH TUSHUNCHASI VA UNING IJTIMOIY SOHALARGA, XUSUSAN, PENSIYA TIZIMIGA TA'SIRI	216-220
<i>Sadinov Shohboz</i> XORIJIY DAVLATLARDA ADVOKAT XIZMATIGA HAQ TO'LASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	221-226
<i>Harifov Sobir</i> FUQAROLIK JAMIYATINING MA'NAVIY HAYOTIDA HUQUQIY TARBIYANING O'RNI.....	227-231
PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Turgunova Nilufar</i> CHARACTERISTICS OF IMPLEMENTING HEALTH-PROMOTING TECHNOLOGIES IN INCLUSIVE EDUCATION SETTINGS	232-234
TIBBIYOT FANLARI	
<i>Жураев Жамол</i> ПРИЧИНЫ РЕЦИДИВА ПОСЛЕ ЛЕЧЕНИЯ ГЕПАТИТА С	235-237
<i>Jumabaeva Miyasar, Xidoyatova Dilbar, Mansurova Nargiza</i> INSULTDA HARAKAT BUZILISHLARINI TRANSKRANIAL MAGNIT STIMULYATSIYA (TMS) YORDAMIDA KORREKSIYA QILISHNI OPTIMALLASHTIRISH	238-244

BARQAROR RIVOJLANISH TAMOYILLARINI XALQARO SAVDO MUNOSABATLARIGA IMPLEMENTATSIYA QILISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR

Xursanov Shamsiddin Allamurod o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti magistranti

Email: shamsiddincouncil@gmail.com

Annotatsiya. Bugungi kunda davlatlar o'rtasida savdo munosabatlarini rivojlantirish eng muhim asosiy masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Chunki, dunyo siyosatining notinch ekanligi dunyo davlatlarining inqirozga yuz tutishini tezlashtirib yuborayotgandek tuyuladi. Ammo, har qanay holatda ham biz yodimizdan chiqarmasligimiz kerak bo'lgan bir muhim jihat shundan iboratki, savdo sohasini rivojlantirish bilan bir qatorda tabiatni asrash va ekologiyaga ham alohida e'tibor berishdir. Xalqaro savdo faoliyatini barqaror rivojlanish tamoyillarining asosi bo'lgan atrof-muhitni himoya qilish bilan uyg'unlashtira olsak, biz davlatlar iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi uchun qulay muhit yarata olgan bo'lar edik. Maqolada ayni shu jarayondagi muammolar va ularga takliflar hamda O'zbekistonning bu boradagi tajribasini xorijiy davlatlar bilan qiyosiy tahlil qilamiz.

Kalit so'zlar: Barqaror rivojlanish, SDG, BMT, JST, TRIPS, Rio deklaratsiyasi.

IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES INTO INTERNATIONAL TRADE RELATIONS: CHALLENGES AND PROPOSALS

Khursanov Shamsiddin Allamurod ugli

Master's student at Tashkent State University of Law

Annotation. Today, the development of trade relations between countries remains one of the most important issues. The current instability of global politics appears to be accelerating crises in many nations. However, regardless of the situation, one critical point that must not be overlooked is that alongside trade development, equal attention must be paid to environmental protection and ecological balance. If we can align international trade activities with the protection of the environment—one of the core principles of sustainable development—we would create a foundation for the stable growth of national economies. This article analyzes the existing problems in this process, offers solutions, and presents a comparative legal analysis of Uzbekistan's experience with that of foreign countries.

Key words: Sustainable development, SDG, UNO, WTO, TRIPS, Rio declaration.

DOI: <https://doi.org/10.47390/978-9910-09-176-6/rkm-41>

Kirish. Barqaror rivojlanish bugungi kunda xalqaro munosabatlar va global iqtisodiy siyosatning muhim tarkibiy qismiga aylangan. Ayniqsa, xalqaro savdo munosabatlari doirasida ekologik barqarorlik, ijtimoiy tenglik va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash zarurati ortib bormoqda. Savdo faqat iqtisodiy o'sishni emas, balki atrof-muhit va inson salomatligiga ijobiy yoki salbiy ta'sir qiluvchi kuch sifatida ham e'tirof etilmoqda. Shu bois, ushbu maqola xalqaro savdo doirasida barqaror rivojlanish tamoyillarining huquqiy implementatsiyasi, mavjud muammolarni tahlil qilish va istiqbolli takliflarni ishlab chiqishga harakat qilinadi.

Metodlar. Maqola IMRAD usuli asosida yozildi. Unda quyidagi ilmiy metodlardan foydalaniladi: tarixiy-huquqiy, qiyosiy-huquqiy, induktiv va deduktiv tahlil, keys-stadi, empirik ma'lumotlarni tahlil qilish, normativ-huquqiy hujjatlar sharhi. Maqolada JST va BMT

doirasidagi asosiy konvensiyalar, xalqaro amaliyot, O'zbekiston qonunchiligi va xorijiy davlatlar tajribasi asosida tahlil olib borildi.

Natijalar va tahlil: JST konvensiyalarining barqaror rivojlanishdagi roli. Jahon savdo tashkiloti (JST) xalqaro savdo munosabatlarining asosiy muvofiqlashtiruvchi organi bo'lib, uning konvensiyalari (GATT, GATS, TRIPS) xalqaro savdo qonunchiligining asosini tashkil etadi. GATT (1947)ning 20-moddasi ekologik sabablarga ko'ra savdoni cheklash imkonini beruvchi istisnolarni nazarda tutadi[1]. Bu moddaga ko'ra, a'zo davlatlar "odam, hayvon yoki o'simlik hayotini himoya qilish uchun zarur bo'lgan choralar"ni qo'llashi mumkin.

Ushbu moddani mahalliy qonunchilikka implementatsiya qilish yoki xalqaro xususiy munosabatlarni tartibga solishda qo'llash turli xil qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Masalan, bu kabi normalarning qabul qilinishi tadbirkorlar ya'ni xalqaro savdoda ishtirok etuvchi subyektlar uchun ortiqcha protsessual tartiblarning yuzaga kelishiga sababchi bo'lishi mumkin. Shu sababli, bu kabi byurokratik to'siqlar paydo bo'lishining oldini olish choralari ham ko'rilishi zarur. Xususan, O'zbekiston Respublikasining "Xo'jalik yurituvchi subyektlarning shartnomaviy huquqiy bazasi to'g'irisida"gi Qonun ining 4-moddasida asosiy prinsiplar keltirilgan bo'lib, ushbu prinsiplar qatoriga atrof-muhitni himoya qilishda taraflarning o'zaro javobgarligi prinsipini ham kiritish mumkin. Bu protsessual jihatdan yuridik shaxslar uchun muammo keltirib chiqarmaydi ammo, ulaer tarafidan tabiat uchun yetkazilgan zarar uchun javobgarlik keltirib chiqaradi. Shu yo'l orqali byurokratik to'siqlarning oldini olish mumkin bo'ladi.

GATS esa xizmatlar savdosida ekologik xizmatlar segmentini o'z ichiga olgan bo'lib, davlatlarga ekologik xizmatlarni tartibga solish imkonini beradi[2]. TRIPS bitimi esa atrof-muhitga doir texnologik innovatsiyalarni intellektual mulk orqali himoya qilishni rag'batlantiradi[3].

Shuningdek, JST doirasida 2001-yilda boshlangan Doha Raundida "savdo va atrof-muhit" aloqalariga doir muhokamalar olib borilgan[4]. JSTning Barqaror Rivojlanish Komissiyasi esa ekologik masalalarni ilgari surmoqda.

Stokgolm deklaratsiyasi va UNEP faoliyatining huquqiy tahlili. 1972-yilgi BMT Stokgolm deklaratsiyasi global ekologik siyosatning asosiy tamoyillarini belgilagan hujjat bo'lib, unda 26 ta prinsip orqali insoniyat va tabiat o'rtasidagi muvozanat ta'kidlangan[5]. Shu hujjat asosida BMTning Atrof-muhit bo'yicha dasturi (UNEP) tashkil etildi.

UNEP ekologik standartlar ishlab chiqish, davlatlararo kelishuvlarni targ'ib qilish va ekologik monitoring tizimini rivojlantirish bilan shug'ullanadi. UNEP tomonidan ishlab chiqilgan Milliy Barqaror Rivojlanish Strategiyalarini (NSDS) tayyorlash metodologiyasi ko'plab davlatlar, jumladan, O'zbekiston uchun ham amaliy ahamiyatga ega[6].

UNEPning savdoga taalluqli faoliyatida quyidagilar alohida ajralib turadi:

- Yashil iqtisodiyotni ilgari surish (Green Economy Initiative);
- Global Environment Outlook (GEO) hisobotlari orqali savdo va ekologiya o'rtasidagi bog'liqlikni yoritish;
- Savdo-siyosiy vositalarning ekologik muvofiqligini baholash.

Parij Bitimi, Rio Konvensiyasi va Agenda 21. Rio-de-Janeyroda 1992-yilda qabul qilingan Rio deklaratsiyasi va unga ilova sifatida ishlab chiqilgan Agenda 21 hujjati barqaror rivojlanish tamoyillarini xalqaro siyosatga integratsiya qilishga xizmat qildi[7]. 27 tamoyildan iborat Rio

Deklaratsiyasi xalqaro savdoni ekologik barqarorlikka moslashuvchan tarzda olib borishni tavsiya qiladi.

Agenda 21 esa ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, atrof-muhitni boshqarish, fuqarolik jamiyati va xalqaro hamkorlikka oid amaliy choralarni belgilaydi. Savdo bo'yicha alohida bo'limda ishlab chiqarish va iste'mol madaniyati, texnologik o'zgarishlar va ekologik standartlarning muhimligi ta'kidlanadi[8].

2015-yil Parij bitimi esa harorat ko'rsatkichlarini saqlash, karbon chiqindilarini kamaytirish, va "nationally determined contributions" (NDCs) tizimini joriy etish orqali BRga erishishni ko'zlaydi. Xalqaro savdo siyosatining ushbu maqsadlarga xizmat qilishi zarur[9].

O'zbekiston qonunchiligi va JSTga integratsiya istiqbollari. O'zbekiston JSTga a'zo bo'lish jarayonida savdo-siyosiy qonunchiligini moslashtirish bilan birga, BR tamoyillarini ham implementatsiya qilishi zarur. Quyidagi hujjatlar BR tamoyillarining huquqiy asosini shakllantiradi:

- O'zbekiston Respublikasining "Tabiatni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni[10];
- O'zbekiston Respublikasining "Ekologik ekspertiza to'g'risida"gi Qonun;
- O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston-2030" strategiyasi;

Shuningdek, Texnik tartibga solish to'g'risidagi qonunchilik JST talablari asosida ekologik standartlarni integratsiyalashga yo'naltirilgan bo'lishi zarur.

Korporativ javobgarlik va O'zbekiston tajribasi. Korporatsiyalar barqaror rivojlanishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ulardan atrof-muhit va ijtimoiy masalalarda javobgarlik talab qilinmoqda. Xalqaro miqyosda, ayniqsa Yevropa Ittifoqida, "Corporate Sustainability Due Diligence" kabi qonunlar korporatsiyalarning ekologik va inson huquqlariga hurmat asosida harakat qilishini ta'minlaydi[11].

O'zbekistonda esa korporativ barqarorlik instituti rivojlanish bosqichida. Korxonalarning atrof-muhit bo'yicha hisobot berish majburiyati, ESG (Environmental, Social, Governance) indikatorlarining tatbiqi, jamoatchilik monitoringi zaif rivojlangan.

Takliflar:

- ESG hisoboti yuritish majburiyatini yirik kompaniyalar uchun joriy qilish;
- Ekologik soliq va kompensatsiyalar tizimini joriy etish;
- Barqaror rivojlanish bo'yicha mustaqil tartibga solish instituti (regulyator) tashkil etish (masalan, Ekologik Ombudsman);
- Nodavlat tashkilotlar ishtirokini kuchaytirish.

Qiyosiy-huquqiy tahlil: AQSh, Yel va Xitoy tajribasi. AQShda "National Environmental Policy Act" (NEPA) ekologik baholashni majburiy etadi va savdo bitimlarida ham ekologik baholashlar talab etiladi[12].

- Yelda "Green Deal" siyosati savdoni karbon neytral tarzda amalga oshirishga qaratilgan. 2023-yildan boshlab "Carbon Border Adjustment Mechanism" (CBAM) joriy qilinadi[13].

- Xitoyda "Eco-civilization" konsepsiyasi va barqaror rivojlanishga oid besh yillik rejalarda savdo va ekologiya uchun uyg'unligi ko'zda tutilgan[14].

Bu tajribalar O'zbekiston uchun quyidagi jihatlarida foydali bo'lishi mumkin:

- Integratsiyalashgan ekologik baholash tizimi yaratish;
- Savdo bo'yicha bitimlarda atrof-muhitga ta'sir tahlilini majburiylashtirish;

- Karbon kvotalar va yashil sertifikat tizimlarini joriy qilish.

Barqaror rivojlanish tamoyillarini xalqaro savdo siyosatiga to'laqonli integratsiya qilish uchun quyidagi institutsional islohotlar taklif qilinadi:

- Xalqaro savdo bitimlariga ekologik majburiyatlarni kiritish;
- JST bilan muzokaralarda "environmental safeguards" ni muhokama qilish va mexanizmini ishlab chiqish;
- O'zbekiston savdo strategiyasiga barqaror rivojlanish indikatorlarini qo'shish.

Xulosa. Xalqaro savdo barqaror rivojlanishga qarshi emas, balki u bilan uyg'unlashgan tarzda yuritilishi zarur. JST, BMT hujjatlari va xorijiy tajriba O'zbekiston uchun huquqiy islohotlar yo'l xaritasi bo'lib xizmat qiladi. Korporativ javobgarlikni mustahkamlash, qonunchilikni takomillashtirish va institutsional rivojlanishni jadallashtirish orqali O'zbekiston xalqaro savdoning barqaror rivojlanish tamoyillariga mos modelini shakllantirishi mumkin.

Bu yo'lda biz avvalo xalqaro savdo uchun hech qanday to'siq yaratmaslik haqida o'ylashimiz kerak. Agar, mana bu kiritilayotgan yoki ilgari surilayotgan takliflar sababli xalqaro savdo to'xtab qoladigan yoki inqirozga yuz tutadigan bo'lsa, biz tabiatni asrash bo'yicha va xalqaro savdo faoliyatini hamda atrof-muhitni uyg'unlashtirgan holda tashkil etishga erisha olmasligimiz mumkin. Qonunchilik normalari har bir subyekt uchun to'siq emas balki, imkoniyat kaliti sifatida xizmat qilishi kerak.

Adabiyotlar/Литература/References:

I. Xalqaro normativ-huquqiy hujjatlar

1. GATT, General Agreement on Tariffs and Trade, 1947. https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/ai17_e/gatt1994_e.htm
2. GATS, General Agreement on Trade in Services, WTO, 1995. https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/26-gats.pdf
3. United Nations, Stockholm Declaration, 1972. Havola: <https://docs.un.org/en/A/CONF.48/14/Rev.1>
4. United Nations, Rio Declaration on Environment and Development, 1992. Havola: <https://www.un.org/en/conferences/environment/rio1992>
5. United Nations, Agenda 21, 1992. Havola: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf?_gl=1*17gjk8h*_ga*MTY5NzczNTQ4Ni4xNzQ3Mjg4MjE5*_ga_TK9BQL5X7Z*_czE3NDg1MTYyNDYkbzYkZzAkdDE3NDg1MTYyNDYkajYwJGwwJGgw
6. UNFCCC, Paris Agreement, 2015. <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>
7. European Commission, Proposal for a Directive on Corporate Sustainability Due Diligence, 2022. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702560/EXPO_IDA\(2022\)702560_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702560/EXPO_IDA(2022)702560_EN.pdf)
8. European Union, Green Deal Policy Framework, 2020. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
9. State Council of China, Five-Year Plan on Ecological Civilization, 2021. https://www.fujian.gov.cn/english/news/202108/t20210809_5665713.htm

10. WTO Trade and Environment Division Reports, 2022.
https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtr22_e.htm
11. UNEP, Green Economy Report, 2011.
<https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&type=400&nr=126&menu=35>
12. UNCTAD, Trade and Environment Review, 2013. <https://unctad.org/publication/trade-and-environment-review-2013>

II. Milliy normativ-huquqiy hujjatlar

13. O'zbekiston Respublikasi "Tabiatni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni.
<https://lex.uz/ru/docs/-107115?ONDATE2=01.01.2024&action=compare>
14. O'zbekiston Respublikasi "Ekologik ekspertiza to'g'irisida"gi Qonuni <https://lex.uz/docs/-32955>.
15. O'zbekiston Respublikasining "Xo'jalik yurituvchi subyektlarning shartnomaviy huquqiy bazasi to'g'irisida"gi Qonun <https://lex.uz/ru/docs/-18942>

**YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN
INNOVATION G'OYA VA YECHIMLAR**
II RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2025-yil, 3-iyun

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent:
Scienceproblems team, 2025. – 245 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.uz>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 3-iyun

ISBN 978-9910-09-176-6

Barcha huqular himoyalangan.
© Sciences problems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.